

právní systém tam, kam v minulosti patřil: do tradičního evropského liberalismu. Pamětníci a historici si pod Listinou rovněž zcela jistě představí politický náboj. Tvůrci Listiny na jejím textu pracovali ve specifické atmosféře změny režimu, kdy dokument doplňovaly proklamace a dobové interpretace. Autoři se vypořádávali s tím, co bylo. Nesvobodu jednotlivými články Listiny přetvářeli v dobovou svobodu. Dávali lidem naději, že slušný život bude náležitě oceněn soudní ochranou a nepopíratelnými právy. Za zmínku stojí i to, že dokument již v rané fázi svého vzniku obsahoval části zabývající se ochranou dětí, seniorů či handicapovaných. Výrazně tak předběhl tendence například antidiskriminačního přístupu, jenž se stal v České republice významným tématem až kolem roku 2009, kdy byl přijat kontroverzní zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, tzv. antidiskriminační zákon č. 198/2009 Sb. (srov. autorovu recenzi ve Fóru sociální politiky č. 3/2021). Nové a novelizované zákony zabývající se ochranou práv specifických ohrožených skupin obyvatelstva tak měly oporu v Listině, což z ní dosud činí velmi výjimečný dokument.

Jen málokterá legislativní norma však nezastarává. Do životů lidí zasahují hospodářské, technologické, ekologické a politické proměny. Přejít do digitální společnosti s sebou nese nové výzvy. Do všeho navíc promlouvají celosvětové tendence: globální tlaky, které ovlivňují české občany, české rodiny, osobní i pracovní životy. Editor recenzovaného sborníku si v úvodu klade následující otázky: Jaký je význam Listiny dnes? Jaký bude v dalších desetiletích? Kam se Listina za 30 let posunula, případně kde ke změně dosud nedošlo? Je uspokojující, že se nejedná o řečnické otázky, ale jednotliví autoři příspěvků se na ně skutečně snaží odpovědět. Na právníky mnohdy až nezvykle přímo a srozumitelně i pro běžné čtenáře. Právě různorodost jednotlivých textů je největším kladem celé publikace.

Naplnilo se projevila obecná pozitiva sborníků textů různých autorů: tedy široký rozptyl témat. To, že každý přispěvatel má svůj unikátní styl psaní (a text nezačne nudit), i to, že autoři se věnují své úzké specializaci v právu, tudíž jsou odborné texty velmi důkladně zpracované, působí erudovaně. Drobným nedostatkem je chybějící abstrakt u jednotlivých příspěvků.

Závěrem si dovoluji doporučit jednotlivé texty. Právě známá a respektovaná jména autorů a názvy příspěvků totiž nejlépe ilustrují, jak obsáhlá a odborně zdařilá recenzovaná publikace je. A rovněž, z jakých možná až netušených pohledů se dá na Listinu nahlížet. Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský ve svém textu „Konkurence lidských práv a svobod v judikatuře Ústavního soudu“ dává nahlédnout pod pokličku rozhodování ústavních soudců. V celkem čtyřech přiběžících čtenářích předkládá zajímavé kauzy, v nichž museli ústavní soudci nacházet východiska za pomoci testu proporcionality (etiky, legality, legitimacy). Jedním z příběhů je ten, kdy si poslanci v roce 2009

rozpustili Poslaneckou sněmovnu jednorázovým ústavním zákonem. Ten následně soudci zrušili. Velmi zajímavý je rovněž příběh o určování otcovství.

Pro odborníky na sociální politiku by mohla být velmi inspirativní stať Haralda Christiana Scheua. Zabývá se v něm postavením menšin podle Listiny a rovněž Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin. Rovněž text Zuzany Mackové je pro sociální vědce velmi zajímavý: „Právo na primerané sociálně zabezpečenie ako základný predpoklad ľudsky dôstojného života.“ Editor sborníku Jan Kudrna sám přispěl textem „Svoboda pohybu v uplynulých 30 letech – od práva 'opustit vlast a vrátit se' k právu na 'dovolenou na Zanzibaru' bez omezení“. Autor se zde zabývá svobodou pohybu, což zejména v době covidové pandemie a vládního nařízení o zákazech cestování do konkrétních zemí dosud je velmi aktuálním tématem. Covidová pandemie ale inspirovala k příspěvkům i další autory. Jiří Hřebek se zabývá základními právy v mimořádných stavech. Jindřiška Syllová pak konkrétními covidovými vládními opatřeními, zejména využitím proporcionality jako důvodu pro jejich soudní řešení. Mne osobně pak velmi zaujala stať Jana Hořeňovského. Její název „Aktuální otázky svobody projevu v době sociálních sítí“ hovoří za vše.

Publikaci jako celek lze čtenářům jednoznačně doporučit: každý si v ní jistě najde své téma, které jej možná inspiruje k reakci či důkladnějšímu prostudování.

Mgr. Vladimír Barák, Ph.D.

(vladimir.barak@vse.cz) absolvoval doktorské studium pod vedením prof. Vojtěcha Krebse na Národohospodářské fakultě VŠE v Praze. Nadále zde působí na Katedře hospodářské a sociální politiky (Department of Economic and Social Policy, Faculty of Economics, University of Economics), Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3, Česká republika.

Novinka z činnosti VÚPSV/RILSA

VÚPSV/RILSA odstartoval historicky první plošný sběr dat o kvalitě výkonu sociální práce v ČR

Sociálním pracovnícům a pracovníkům, kteří v současné době působí v České republice, byl v polovině června výzkumnými pracovníci VÚPSV/RILSA rozeslán e-mail s prosbou o vyplnění anonymního online dotazníku.

Za předpokladu, že se do dotazníkového šetření zapojí většina sociálních pracovníků a pracovníků, získané poznatky:

- poskytnou popis aktuálního stavu v oblasti kvality výkonu sociální práce v celorepublikovém měřítku;
- umožní srovnání kvality výkonu sociální práce mezi jednotlivými kraji a případně mezi vybranými sektory výkonu sociální práce;
- napomohou formulaci návrhů doporučení, na které podmínky výkonu sociální práce je třeba se při tvorbě politik prioritně zaměřit ze strany MPSV i jiných resortů, v nichž je sociální práce vykonávána;
- budou zdrojem podkladů a argumentů pro zainteresovanou odbornou veřejnost (sociální pracovníky, zastřešující profesní sdružení, vzdělavatele) při jednáních o zlepšování podmínek výkonu sociální práce.

Podrobné informace o tomto dotazníkovém šetření prováděném v rámci projektu VÚPSV/RILSA *Kvalita výkonu sociální práce v ČR – vytvoření metodiky hodnocení a provedení prvotní evaluace* a o jeho dosavadních výstupech naleznete zde: <https://www.vupsv.cz/vybrane-projekty/kvalita-vykonu-socialni-prace-v-ceske-republice/>. Tamtéž budou umístěny výsledky tohoto dotazníkového šetření.